

Architectus

Dziedzictwo

Od redakcji

Półrocznik *Architectus* jest wydawany od 1997 r. przez Wydział Architektury Politechniki Wrocławskiej. W sześciu dotychczas wydanych numerach pisma publikowaliśmy opracowania ukazujące różnorodność problemów, jakimi zajmuje się uczelniane środowisko architektoniczne we Wrocławiu. Zamieszczaliśmy prace dotyczące zarówno teorii architektury współczesnej oraz historycznej, urbanistyki, kształtowania zieleni, estetyki, konstrukcji, jak i opracowania związane z realizowanymi projektami architektonicznymi, urbanistycznymi itp. Na mocy uchwały Rady Wydziału od 2000 r. pismo staje się wydawnictwem o zasięgu ogólnokrajowym. Od tej pory na jego łamach będą mogli zamieszczać swoje prace nie tylko wrocławscy architekci z uczelni, lecz również autorzy z całej Polski i zagranicy oraz projektanci pracujący poza środowiskiem naukowym.

Niniejszy numer jest więc pierwszym opracowaniem naszego czasopisma o zasięgu ogólnopolskim – prezentuje stan polskich badań nad kolorystyką architektury historycznej i współczesnej. W trakcie redagowania korzystaliśmy także z poświęconych tej tematyce materiałów konferencji naukowej zorganizowanej od 18 do 20 września 1997 r. przez Zakład Konserwacji i Rewaloryzacji Architektury Politechniki Wrocławskiej.

Kolor od najdawniejszych czasów był nieodłącznym składnikiem architektury, często nawet pierwszym elementem w postrzeganiu bryły budowli. Dotyczy to zarówno naturalnej barwy materiałów, jak i zabiegów malarskich, głównie najprostszych – budowlanych oraz estetycznych kompozycji. Zagadnienie koloru w architekturze można postrzegać w dwóch okresach dziejowych: współczesnym i historycznym. Okres współczesny, do którego można by też zaliczyć historyzm, trwa i otacza nas aktualnie architektura o mało jeszcze zdeformowanej i zatartej kolorystyce; estetyka natomiast, na której są oparte jej kompozycje kolorystyczne, jest zrozumiała lub nietrudna do odtworzenia.

Okres historyczny, którego kres umownie można ustalić na połowę XIX w., przeminął i jest już niemal niedostrzegalny, przesłonięty późniejszymi przeróbkami i przemalowaniami, kryjącymi kompozycje kolorystyczne oparte na minionych poglądach estetycznych oraz możliwościach technicznych. Na światło dzienne wydobywają go nieliczne prace konserwatorskie, oparte na mniej lub bardziej wnikliwych badaniach naukowych.

Rozwój wiedzy o historii architektury wyprzedzało poznanie formy, zazwyczaj widocznej w całości lub częściowo, w przeciwieństwie do jej kolorystyki, najczęściej przesłoniętej wieloma nawarstwieniami z okresów o zmiennych poglądach estetycznych. Wiedza o tej dziedzinie była niewystarczająca, również i w dziedzinie konserwatorstwa, powodując niejednokrotnie nieporozumienia i straty kulturalne.

W Polsce pierwsze spostrzeżenia i publikacje na ten temat pojawiły się w okresie powojennym, w toku odbudowy zniszczonych zabytków architektury, kiedy można było prowadzić odpowiednie badania. Jako pierwszy, w roku 1961, zabrał głos w tej sprawie Maciej Kilarski, w monograficznym artykule *O właściwą fakturę muru zabytkowego* („Ochrona Zabytków”, nr 1–2/1955) relacjonując wyniki badań we wnętrzu kościoła w Rudach Raciborskich. Była to także reakcja na powszechne wówczas odsłanianie surowego wątku murów średniowiecznych.

Podobne badania prowadził również Edmund Małachowicz, gromadząc spostrzeżenia ze zburzonych i uszkodzonych podczas wojny średniowiecznych budowli Wrocławia i Śląska. Opublikował je w dwóch syntetycznych artykułach w 1965 r.: *Faktura i polichromia architektoniczna średniowiecznych budowli ceglanych na Śląsku* („Kwartalnik Architektury i Urbanistyki”, 3–4/1965) oraz *Problemy konserwacji średniowiecznej faktury i polichromii architektonicznej we Wrocławiu* („Ochrona Zabytków”,

3–4/1965). Na potrzeby dydaktyki, w skrótowym i syntetycznym ujęciu, tematyka ta znalazła się w podręczniku autorstwa Małachowicza *Ochrona środowiska kulturowego* (Wrocław 1982, Warszawa 1988) oraz *Konserwacja i rewaloryzacja architektury w zespołach i krajobrazie* (Wrocław 1994) używanych na wydziałach architektury.

W czasopismach fachowych pojawiały się artykuły i komunikaty omawiające prowadzone badania i prace konserwatorskie. Najczęściej dotyczyły one artystycznego malarstwa ściennego, rzadziej tzw. polichromii architektonicznej, tzn. kolorystyki dopełniającej i podkreślającej formy architektoniczne. Od wspomnianych publikacji z lat 1961 i 1965 zasób informacji i stan wiedzy niewątpliwie się poszerzył, w pełni jednak potwierdziły się przedstawione wtedy poglądy i ustalenia.

Wśród realizowanych w ostatnich dziesięcioleciach prac konserwatorskich, głównie we Wrocławiu, wiele jest poprawnych odtworzeń faktury i kolorystyki. Można jed-

nak wskazać wiele przykładów błędnego i *tradycyjnego* podejścia do tego zagadnienia. Świadczą o tym np. *wyszorowane* ceglane ściany wewnątrz gotyckich lub niewłaściwa kolorystyka średniowiecznych budowli o dużej nieraz randze historycznej. Wynika więc z tego, że niezwykle ważne jest prezentowanie wyników badań kolorystyki oraz sposobów jej odtwarzania lub konserwacji.

Zebranie i publikacja niniejszych materiałów była możliwa dzięki pomocy finansowej sponsorów. Chcieliśmy więc **serdecznie podziękować** za życzliwość następującym instytucjom:

***Baumit Polska, sp. z o.o.,
Alcro-Beckers Ltd Poland,
Caparol Polska, sp. z o.o.,
Ispo Polska, sp. z o.o.,
Remmers Polska, sp. z o.o.,
Keim. Farby Mineralne,
Integer, sp. z o.o.***